

Koulutettujen työttömien ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten naisten työllisyyspolut

MINNA TOIVANEN & KIA GLUSCHKOFF & BARBARA BERGBOM & ARI VÄÄNÄNEN

Artikkelissa tarkastellaan koulutettujen ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten naisten työllisyyspolkuja vuosina 2014–2019. Lähtötilanteessa tunnistetaan kuusi erilaista työllisyyspolkua ja selvitetään, eroavatko ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten naisten polut toisistaan. Tulosten mukaan koulutettujen ulkomaalaistausten naisten työllisyyspolut kulkevat usein eri reittiä kuin vastaavan koulutustason suomalaistaustaisilla naisilla.

.....
English summary at the end of the article

Johdanto

Vuonna 2021 Suomessa asui yli 460 000 ulkomaista syntyperää olevaa henkilöä, joista valtaosa oli ensimmäisen polven ulkomaalaistaustaisia. Ulkomaalaistaustaisen väestön määrä on kasvanut huomattavasti viime vuosikymmeninä, ja sen on ennustettu edelleen kasvavan. (Tilastokeskus 2022.) Suomessa ulkomaalaistaustaisen väestön määrä on erityisen suurta Etelä-Suomen kasvukeskuksissa ja suurimmissa kaupungeissa: vuonna 2019 yli puolet ulkomaalaistaustaisista asui pääkaupunkiseudulla (Tilastokeskus 2019).

Usein muualta Suomeen muuttaneiden on vaikea päästä työelämään, mistä kertoo ulkomaalaistaustaisen väestön muuta väestöä korkeampi työttömyysaste (Larja 2019a; Nieminen 2015; Mannila ym. 2010). Erityisesti naisten on havaittu jäävän helposti työelämän ulkopuolelle niin Suomessa kuin myös muualla Euroopassa (Manhica ym. 2015; Kuitto ym. 2019; Larja & Sutela 2015). Vuonna 2018 ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyysaste oli Työvoimatutkimuksen mukaan 56

prosenttia, miehillä 73 prosenttia (koko väestössä naisten työllisyysaste oli 75 % ja miesten 78 %) (Larja 2019a). Kansainvälisissä ja kansallisissa tutkimuksissa ulkomaalaistaustaisen väestön työllistymisen on todettu paranevan maassaoloajan myötä (Chiswick ym. 2005; Olofsson & Malmberg 2011; Larja 2019), mutta Suomessa erityisesti naisten tilanteen paraneminen on hidasta (Larja 2019a). Ulkomaalaistaustaisen väestön työllisyystilanne on paras pääkaupunkiseudulla ja heikoin Pohjois- ja Itä-Suomessa (Larja & Sutela 2015).

Työ on tärkeä väylä kiinnittyä uuteen maahan. Työ luo taloudellista turvaa, tukee sosiaalisten verkostojen syntymistä, luo pohjaa identiteetille (Healey 2014; Kogan & Weissmann 2013) sekä auttaa tutustumaan uuteen kulttuuriin ja kieleen (Toivanen & Väänänen 2018). Jos työllistyminen uudessa kotimaassa ei onnistu, osa tänne tulleista muuttaa maasta pois. Suomessa tutkinnon suorittaneiden muualta tulleiden työllistyminen on alhaisempaa kuin suomalaistaustaisilla, ja joka viides täällä tutkinnon suorittaneista ulkomaalaistaustaisista henkilöistä muuttaa Suomesta pois valmistumisvuonnaan (Loukkola 2020). Työllistymisen onkin havaittu lisäävän todennäköisyyttä sille, että ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat ovat Suomessa vielä kolme vuotta valmistumisensa jälkeen (Mathies & Karhunen 2021).

Tutkimusta rahoitti Euroopan Sosiaalirahasto (hanke S21725) ja Strategisen tutkimuksen neuvosto (345170). Kiitämme saamastamme tuesta.

Jos koulutettuja ulkomaalaistaustaisia naisia jää tahtomattaan työelämän ulkopuolelle, ei käytettävissä olevaa osaamista hyödynnetä täysimääräisesti. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan rekisteriaineiston pohjalta työttömänä olleiden koulutettujen ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten naisten työllisyyspolkuja vuosina 2014–2019. Lähtötilanteessa kaikki naiset olivat työttöminä ja muodostivat tältä osin yhteneväisen ryhmän tulevien työpolkujen tarkastelulle. Ulkomaalaistaustaisella viitataan henkilöihin, jotka ovat syntyneet muualla kuin Suomessa ja joiden molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla.

Erilaisia työllisyyspolkuja

Työllisyyspolut voivat olla erilaisia: jotkut siirtyvät työttömyydestä nopeasti työelämään, toisilla polku voi olla mutkaisempi. Kansalliset selvitykset ovat osoittaneet, että ulkomaalaistaustaisilla naisilla ei-työllisten osuus on huomattavasti suurempi kuin muulla väestöllä. Ei-työllisiin lasketaan kuuluvaksi työttömien lisäksi esimerkiksi opiskelijat, eläkeläiset ja muut työvoiman ulkopuolella olevat, kuten kotona lapsia hoitavat vanhemmat (Nieminen 2015). Naisilla työhön suuntaava polku katkeaa usein lasten saamisen myötä, kun valtaosa äideistä jää lapsen syntymän jälkeen kotiin ainakin joksikin aikaa. On myös havaittu, että heikossa työmarkkina-asetuksessa olevat ovat usein muita pidempään kotihoidon tuen varassa. (Kuitto ym. 2019.)

Perhetilanne voi siis osaltaan heikentää ulkomaalaistaustaisten naisten hakeutumista työmarkkinoille. Suomessa on esimerkiksi havaittu, että somalialais- ja kurditaustaisilla naisilla myös 3–6-vuotiaiden lasten olemassaolo heikentää työelämäosallisuutta (Airila ym. 2020) ja kaikkiaan lapsettomien ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyys on korkeammalla tasolla kuin alle 18-vuotiaiden lasten äideillä (v. 2014 63 % vs. 49 %) (Larja 2019a; Sutela 2016; Busk & Jauhiainen 2022). Samoin tilastot kertovat, että ero ulkomaalais- ja suomalaistausten naisten työllisyysessä on erityisen suuri 20–29-vuotiaiden naisten keskuudessa, mikä voi liittyä ulkomaalaistaustaisten naisten varhaiseen perheellistymiseen (Larja & Sutela 2015).

Eri kulttuureihin liittyy myös erilaisia sukupuolirooleja, jotka osaltaan ohjaavat naisia eri tavoin eri elämänaalueiden piiriin (Degni ym. 2006; Engbrigtsen 2007; Taloyan ym. 2008). Jos kodin

velvoitteet kasautuvat perheen naisille, ei heitä välttämättä riitä voimavaroja työnhakuun ja uuden kielen opiskeluun. Muualta saapuneilla voi olla näin muuta väestöä enemmän haasteita työn ja muun elämän yhteensovittamisessa (Wall & Sao Jose 2004; Toivanen ym. 2017), mikä voi viime kädessä heijastua työllisyyteen.

Korkeakoulutus ja taustamaa työllistymiseen vaikuttavina tekijöinä

Aikaisempi kansainvälinen tutkimus on osoittanut, että koulutus on yksi keskeinen työllistymistä edistävä tekijä (Behtoui & Olson 2014; Grenier & Xue 2011). Myös Suomessa koulutus tukee ulkomaalaistaustaisten naisten työllistymistä mutta ei nosta sitä yhtä korkealle tasolle kuin ulkomaalaistaustaisilla miehillä ja suomalaistaustaisella väestöllä: korkea-asteen suorittaneiden ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste oli vuonna 2014 naisilla 62 ja miehillä 83 prosenttia (suomalaistaustaisilla naisilla 83 %, miehillä 86 %) (Larja 2019a; Larja & Sutela 2015).

Suomessa asuva ulkomaalaistaustainen väestö on koulutustaustaltaan hyvin heterogeeninen. Joukossa on paljon korkeasti koulutettuja, mutta myös erittäin heikosti koulutettuja ja merkittävästi enemmän kuin suomalaistaustaisissa. Ulkomaalaistaustaisista 25–54-vuotiaista naisista 43 prosenttia oli suorittanut korkea-asteen tutkinnon ja 41 prosenttia toisen asteen koulutuksen vuonna 2014. (Larja 2019a; Sutela & Larja 2015.) Kyselytutkimukset antavat tätäkin myönteisemmän kuvan ulkomaalaistaustaisten naisten koulutuksesta (korkea-asteen tutkinto 51 %). Suurin korkeasti koulututtuneiden naisten osuus on ollut EU-, EFTA- ja Pohjois-Amerikka-taustaisilla (75 %), ja matalimmat osuudet virolaistaustaisilla (35 %) ja Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -taustaisilla (37 %) naisilla. (Larja 2019b.)

Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että työllistyminen vaihtelee muutenkin taustamaan mukaan ja se on helpompaa niille, joiden lähtömaa on kulttuurisesti ja taloudellisesti samankaltainen kuin tulomaa (Manhica ym. 2015; Chiswick ym. 2005). Suomessa työllisyysaste on heikoin Lähi-itä ja Afrikka -taustaisilla henkilöillä. Myös pakolaistaustaisten ulkomaalaistaustaisten naisten on havaittu kohtaavan usein vaikeuksia työllistymisessä. (Larja & Sutela 2015.) Lisäksi työttömyyden on havaittu olevan korkealla tasolla Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta tulleilla naisilla (53 % vuosina 2018–2019) (Martelin ym. 2019).

Tutkimuksen tavoite

Aikaisempi tilastotieto osoittaa, että ulkomaalais-taustaiset naiset työllistyvät suomalaistaustaisia naisia heikommin. Kuitenkaan Suomessa ei ole tehty eri ryhmiä edustavien koulutettujen naisten työllistymisestä laajaa yksilötason pitkittäistutkimusta, jossa olisi huomioitu taustamaa, alue ja ikä. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää työttömänä olleiden koulutettujen ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten naisten työllisyyspolkuja vuosina 2014–2019. Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

- Millaisia työllisyyspolkuja on identifioitavissa ulkomaalais- ja suomalaistaustaisilla naisilla?
- Eroavatko ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten naisten työllisyyspolut toisistaan?
- Miten ulkomaalais- ja suomalaistaustaiset keskiasteen ja korkea-asteen koulutuksen käyneet naiset sijoittuvat identifioituille työllisyyspoluille?
- Miten eri taustaiset (taustamaa) naiset sijoittuvat erilaisille työllisyyspoluille?

Aineisto ja menetelmät

Rekisteriaineisto

Tutkimus pohjautuu Tilastokeskuksen kokoamaan väestöpohjaiseen rekisteriaineistoon, josta on poimittu työikäistä väestöä (18–63-vuotiaat) kuvaava 33 prosentin satunnaisotanta vuoden 2013 väestötietojen pohjalta. Otoksesta on kerätty rekisteriseurantatietoa vuosilta 2014–2019 (Psyykinen haavoittuvuus Suomessa -aineisto, esim. Bosqui ym. 2019; Kausto ym. 2022). Aineisto rajattiin suomalais- ja ulkomaalaistaustaisiin naisiin, jotka olivat 18–60 vuotta vuonna 2013 ja joilta oli koulutustieto saatavilla. Lopulliset analyysit tehtiin naisille, joilla oli keskiasteen tutkinto tai korkeakoulututkinto ja jotka olivat työttömiä vuoden 2013 lopussa (N = 30 407).

Selittävät muuttujat

Työllisyysstatusta mitattiin pääasiallisen toiminnan kautta. Tieto (vuoden viimeisellä viikolla) saatiin Tilastokeskukselta vuosille 2013–2019. Pääasiallisen toiminnan luokkia ovat työllinen, työtön (ilmoittautunut työvoimatoimistoon työttömäksi työnhakijaksi) ja työvoiman ulkopuolella oleva. Työvoiman ulkopuolella olevien alaryhmiä ovat opiskelija, eläkeläinen ja muu työvoiman ulkopuolella oleva (perhevapaa, toimeentulotuen

varassa olevat, muut täysin rekisterin ulkopuolella olevat). Pääasiallisen toiminnan muutoksia seurattiin vuosilta 2014–2019.

Selittävät tekijät

Taustamaan määrittely tehtiin Tilastokeskuksen syntyperä- ja oma syntymämaa -muuttujien pohjalta. Tilastokeskuksen laatimassa *syntyperä*-muuttujassa ulkomaalaistaustaisiksi luettiin ne, jotka olivat itse syntyneet muualla kuin Suomessa eikä kumpikaan vanhemmista ollut Suomessa syntyneitä Suomen kansalaisia. Jos henkilö oli syntynyt ulkomailla, mutta hänen vanhempiansa syntymämaasta ei ollut tietoa, luettiin henkilö ulkomaalaistaustaiseksi. Tiedot kerättiin vuodelta 2013.

Tarkempi *taustamaa*-luokitus tehtiin yhdistämällä syntyperä-muuttujaan tieto omasta syntymämaasta. Syntymämaa luokiteltiin rekisteritietojen pohjalta kahdeksaan luokkaan: Suomi, Venäjä ja entinen Neuvostoliitto, Viro, Afrikka ja Lähi-itä, Länsi-Eurooppa ja muut länsimaat, Itä-Aasia ja Oseania, Itä-Eurooppa ja entinen Jugoslavia, muut (Etelä-Aasia, Väli- ja Etelä-Amerikka). Koska aineistossamme ei ollut käytettävissä vanhempien syntymämaata, rajattiin taustamaan tarkastelussa ulkomaalaistaustaisiksi ne, joiden syntymämaa oli muu kuin Suomi ja jotka olivat Tilastokeskuksen syntyperäluokituksessa määritelty ulkomaalaistaustaisiksi.

Koulutustieto kerättiin tutkintorekisteritiedoista, jotka saatiin Tilastokeskukselta. Tieto kuvaa Suomessa suoritettua vähintään 2. asteen koulutusta tai tähän rinnastettuja muualla suoritettuja tutkintoja. Tutkimukseen valittiin mukaan henkilöt, joilla oli tutkintorekisterin mukaan keski- tai korkea-asteen tutkinto vuonna 2013.

Vakioitavat tekijät

Ikä laskettiin syntymävuoden perusteella vuodelle 2013.

Asuinalueet luokiteltiin Tilastokeskuksen suuralueiden (NUTS 1–3, 2022, Tilastokeskus) mukaan neljään luokkaan: Helsinki-Uusimaa, Etelä-Suomi, Länsi-Suomi, Pohjois- ja Itä-Suomi. Aluetieto otettiin vuodelta 2013.

Tilastolliset menetelmät

Pääasiallisen toiminnan muutoksia tutkittiin sekvenssianalyysin *optimal matching* -menetelmällä. Sekvenssillä tarkoitetaan tässä työllisyysstatuksen järjestäytynyttä polkua (esim. työtön – opiskelee – työtön – töissä). Sekvenssianalyysi mahdollistaa

työllisyyspolkujen kokonaisvaltaisen tarkastelun, koska polkuja tarkastellaan kaikki siirtymät ja episodit käsittävinä kokonaisuuksina. Polkujen välisen erojen perusteella voidaan laskea etäisyysmatrissi, joka kuvaa yksittäisten polkuparien samankaltaisuutta. Etäisyyksien laskemisessa hyödynnetään tietoa siitä, kuinka paljon polkua tulisi muuttaa, jotta se olisi täysin samankaltainen ja linjassa jonkin toisen polun kanssa. Etäisyyksien laskemisessa sovellettiin dynaamista Hammingin menetelmää, jossa etäisyydet lasketaan sen perusteella, monessako kohtaa polkua jokin polun elementti tarvitsisi korvata toisella, jotta polut olisivat täysin samanlaiset. Menetelmässä etäisyyden suuruuteen vaikuttaa myös se, kuinka todennäköinen jokin tietty elementti tai siirtymä tietyssä kohtaa polkua on. (Raab & Struffolino 2022; myös Kogan 2007.)

Polkujen väliset etäisyydet ryhmiteltiin klusterianalyysin avulla (nk. PAM-algoritmia hyödynnäen), jotta voitiin tunnistaa samankaltaisten työllisyyspolkujen tyyppejä (Kaufman & Rousseeuw 2005). Lopuksi selvitettiin multinomiaalisen regressioanalyysiin avulla, miten syntyperä, koulutus ja taustamaa ovat yhteydessä erilaisiin työllisyyspolkuihin. Multinomiaalinen regressioanalyysi

si on logistisen regressioanalyysin laajennus, jossa ennustettava muuttuja saa enemmän kuin kaksi luokkaa. Menetelmän tuloksia voi tarkastella esimerkiksi sen tuottamien suhteellisten riskisuhteiden (*relative risk ratio*, *RRR*) tai regressiomallin tulosten pohjalta luotujen ennustettujen todennäköisyyksien avulla. Ennustavina tekijöinä olivat joko syntyperä (suomalais- tai ulkomaalaistaustainen) tai taustamaa sekä koulutustaso. Mallinsimme lisäksi syntyperän ja koulutustason yhdysvaikutuksen (interaktio) regressiomallin. Malleissa vakioitiin ikä ja asuinalue.

Tulokset

Ulkomaalaistaustaisilla naisilla oli useammin korkeakoulututkinto (ulkomaalaistaustaiset 50 %, suomalaistaustaiset 35 %) ($p < 0,001$) ja heitä asui suhteellisesti enemmän Uudellamaalla kuin suomalaistaustaisia (ulkomaalaistaustaiset 42 %, suomalaistaustaiset 21 %) ($p < 0,001$). Iältään ryhmät eivät eronneet toisistaan. Ulkomaalaistaustaisen naisten yleisin taustamaa oli Venäjä tai entinen Neuvostoliitto. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Tutkittujen taustatiedot syntyperän mukaan (v. 2013)

Muuttuja	Kaikki	Ulkomaalais-taustainen	Suomalais-taustainen	p-arvo ryhmien väliselle erolle ¹
	N = 30 407	N = 3 047	N = 27 360	
Ikä (ka. [kh])	40,51 (12,36)	40,51 (10,62)	40,51 (12,54)	>0,9
Koulutustaso				<0,001
Keskiasteen koulutus	19 316 (64 %)	1 531 (50 %)	17 785 (65 %)	
Korkea-asteen koulutus	11 091 (36 %)	1 516 (50 %)	9 575 (35 %)	
Taustamaa				
Suomi	27 360 (90 %)	-	27 360 (100 %)	
Venäjä ja ent. NL	1 533 (5,0 %)	1 533 (50 %)	-	
Länsi-Eurooppa ja muut länsimaat	121 (0,4 %)	121 (4,0 %)	-	
Afrikka ja Lähi-itä	405 (1,3 %)	405 (13 %)	-	
Viro	330 (1,1 %)	330 (11 %)	-	
Itä-Eurooppa	266 (0,9 %)	266 (8,7 %)	-	
Itä-Aasia ja Oseania	229 (0,8 %)	229 (7,5 %)	-	
Muut	163 (0,5 %)	163 (5,3 %)	-	
Asuinalue				<0,001
Helsinki ja Uusimaa	6 958 (23 %)	1 275 (42 %)	5 683 (21 %)	
Etelä-Suomi	6 736 (22 %)	744 (24 %)	5 992 (22 %)	
Länsi-Suomi	8 479 (28 %)	576 (19 %)	7 903 (29 %)	
Itä- ja Pohjois-Suomi	8 234 (27 %)	452 (15 %)	7 782 (28 %)	

¹ Welchin testi jatkuville muuttujille; Khiin neliö -testi kategorisille muuttujille

Taulukko 2. Lähtötilanteessa työttömien koulutettujen naisten työllisyyspolut vuosina 2014–2019 taustatietojen mukaan (N, %) sekvenssi- ja klusterianalyysin pohjalta

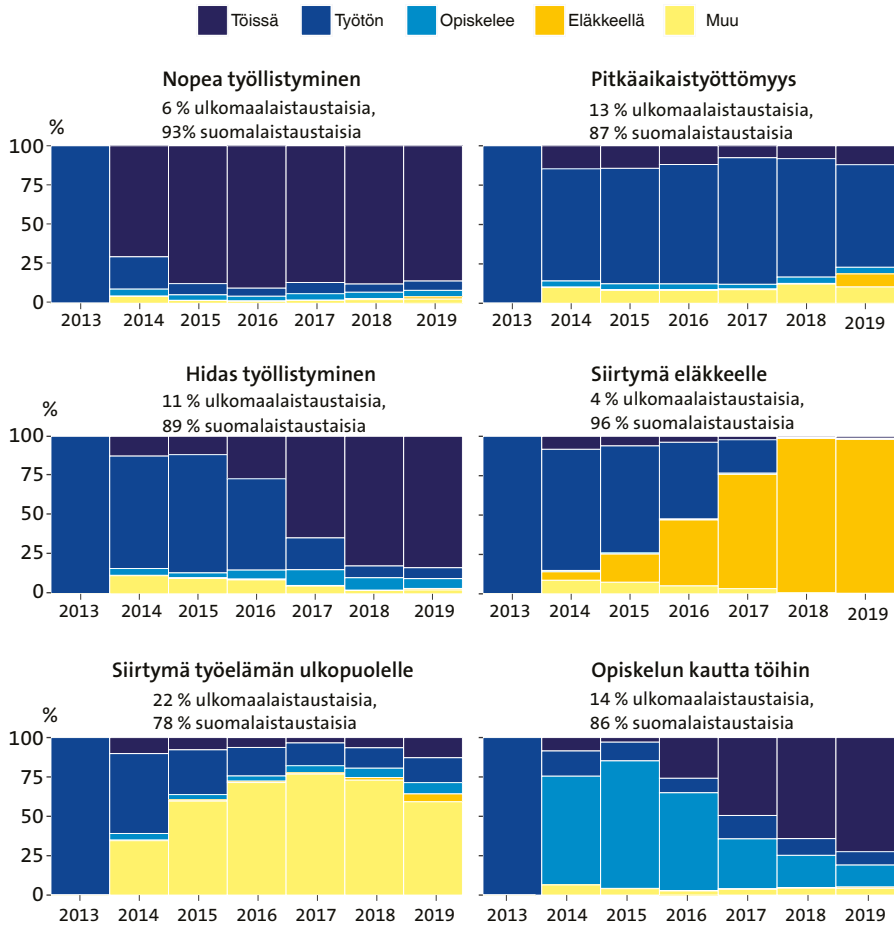
	Nopea työllistyminen	Pitkäaikaisyöttömyys	Hidas työllistyminen	Siirtymä eläkkeelle	Siirtymä työelämän ulkopuolelle	Opiskelun kautta töihin
Muuttuja	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
	N = 10 125 (33 %)	N = 8 007 (26 %)	N = 4 960 (16 %)	N = 3 592 (12 %)	N = 1 926 (6 %)	N = 1 797 (6 %)
Ikä (ka. [kh])	36,14 (10,95)	44,03 (10,61)	38,11 (10,72)	55,17 (8,28)	37,29 (11,22)	30,24 (9,79)
Koulutustaso						
Keskiasteen koulutus	5 645 (29)	5 381 (28)	3 101 (16)	2 531 (13)	1 397 (7,2)	1 261 (6,5)
Korkea-asteen koulutus	4 480 (40)	2 626 (24)	1 859 (17)	1 061 (9,6)	529 (4,8)	536 (4,8)
Syntyperä						
Ulkomaalaistaustainen	651 (21)	1 046 (34)	528 (17)	151 (5,0)	424 (14)	247 (8,1)
Suomalaistaustainen	9 474 (35)	6 961 (25)	4 432 (16)	3 441 (13)	1 502 (5,5)	1 550 (5,7)
Taustamaa						
Suomi	9 474 (35)	6 961 (25)	4 432 (16)	3 441 (13)	1 502 (5,5)	1 550 (5,7)
Venäjä ja ent. NL	266 (17)	642 (42)	220 (14)	100 (6,5)	193 (13)	112 (7,3)
Länsi-Eurooppa ja muut länsimaat	47 (39)	32 (26)	22 (18)	4 (3,3)	14 (12)	2 (1,7)
Afrikka ja Lähi-itä	71 (18)	117 (29)	76 (19)	10 (2,5)	89 (22)	42 (10)
Viro	106 (32)	82 (25)	69 (21)	9 (2,7)	37 (11)	27 (8,2)
Itä-Eurooppa	57 (21)	81 (30)	59 (22)	18 (6,8)	31 (12)	20 (7,5)
Itä-Aasia ja Oseania	72 (31)	53 (23)	46 (20)	9 (3,9)	32 (14)	17 (7,4)
Muut	32 (20)	39 (24)	36 (22)	1 (0,6)	28 (17)	27 (17)
Asuinalue						
Helsinki ja Uusimaa	2 421 (35)	1 843 (26)	1 148 (16)	691 (9,9)	468 (6,7)	387 (5,6)
Etelä-Suomi	2 105 (31)	1 907 (28)	1 086 (16)	868 (13)	386 (5,7)	384 (5,7)
Länsi-Suomi	2 917 (34)	2 072 (24)	1 392 (16)	967 (11)	603 (7,1)	528 (6,2)
Itä- ja Pohjois-Suomi	2 682 (33)	2 185 (27)	1 334 (16)	1 066 (13)	469 (5,7)	498 (6,0)

Sekvenssianalyysin avulla tunnistettiin pääasiallisen toiminnan muutosten pohjalta kuusi työllisyyspolkua: Nopean työllistymisen polulla siirrytään jouhevasti työttömyydestä työllisyyteen. Pitkäaikaistyöttömyyden polulla siirtymää työelämään ei tapahdu vaan työttömyys pitkittyy. Hitaan työllistymisen polulla siirrytään työelämään, mutta työllistyminen kestää useita vuosia. Työttömyydestä eläkkeelle ja työelämän ulkopuolelle -poluilla työllistymistä ei tapahdu seurannan aikana. Viimeinen polku kulkee työttömyydestä opiskelun kautta työhön.

Tunnistetuista poluista nopea työllistyminen (33 %) ja pitkäaikaistyöttömyys (26 %) olivat selvästi yleisimpiä koko aineistossa. Kaikkiaan 55

prosenttia naisista oli työllistymiseen johtavalla polulla, ulkomaalaistaustaisista 46 ja suomalaisistaustaisista 57 prosenttia. Taulukossa 2 on esitetty erilaisten työllisyyspolkujen yleisyys taustatietojen mukaan ja kuviossa 1 havainnollistettu työllisyyspolkuja.

Syntyperän ja koulutuksen päävaikutuksia tarkasteleva regressioanalyysi osoitti, että verrattuna suomalaistaustaisiin ulkomaalaistaustaisilla naisilla oli 2–5 kertaa suurempi suhteellinen riski sijoitua pitkäaikaistyöttömyyden (RRR = 2,42; 95 % lv. 2,17–2,69), hitaan työllistymisen (1,84; 1,63–2,08), työelämän ulkopuolelle siirtymän (4,87; 4,23–5,59) tai opiskelun kautta työllistymisen (2,94; 2,5–3,46) polulle nopean työllistymisen

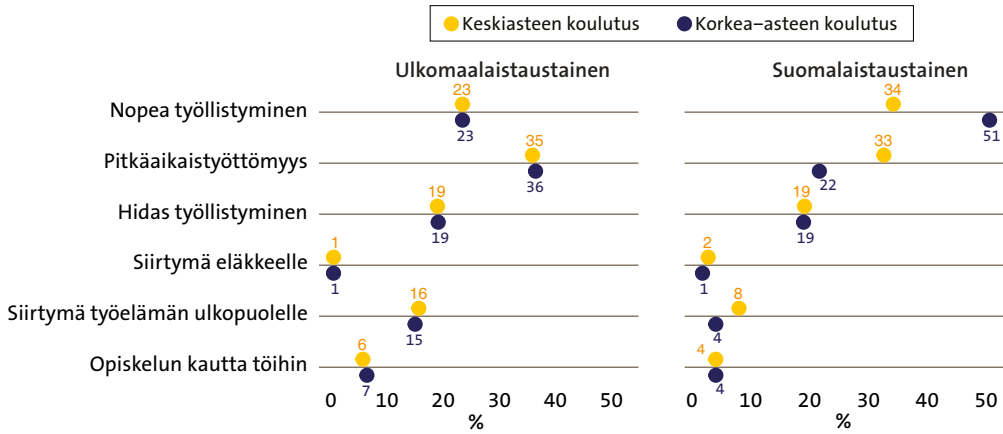

Kuvio 1. Koulutettujen naisten pääasiallisen toiminnan luokkien suhteellinen osuus vuosina 2014–2019 erilaisilla työllisyyspoluilla.

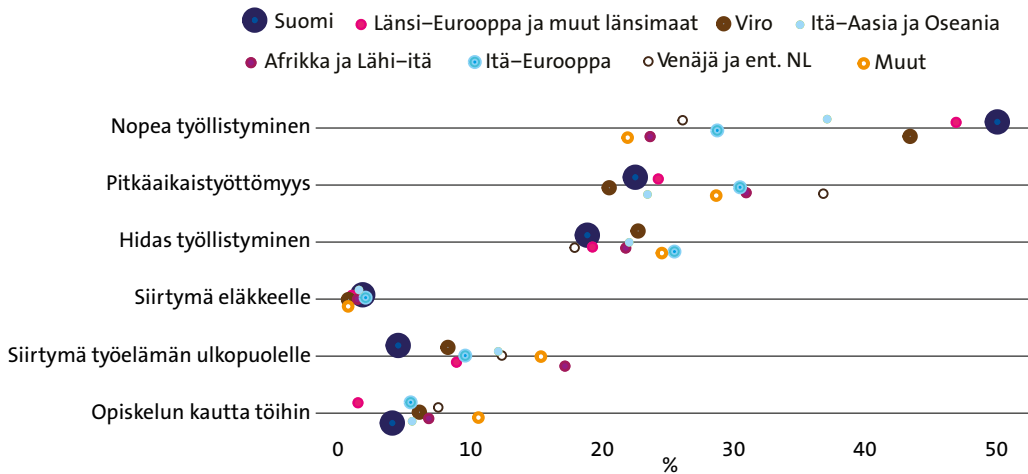
polun sijaan. Vastaavaa eroa ei havaittu eläkkeelle siirtymisen polun suhteen (0,86; 0,703–1,05). Korkea-asteen koulutuksen saaneilla oli puolestaan suurempi todennäköisyys sijoittua nopean työllistymisen polulle (muille poluille sijoittuminen verrattuna nopean työllistymisen polkuun, RRR välillä 0,40–0,68; $p < ,001$) kuin keskiasteen koulutuksen saaneilla. (Ks. liitetaulukko 1, www.julkari.fi)

Kun päävaikutusten malliin lisättiin syntyperän ja koulutuksen välinen interaktio, havaittiin tilastollisesti merkitsevä interaktio ennustettaessa työllisyyspoluihin sijoittumista ($p < ,001$) (kuvio 2). Korkea-asteen koulutus lisäsi suomalaistaustaisten naisten todennäköisyyttä kuulua nopean työllistymisen polulle (34 %:n ennustettu todennäköisyys keskiasteen tutkinnon suorittaneilla vs. 51 %:n

todennäköisyys korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla). Ulkomaalaistaustaisilla naisilla vastaava todennäköisyys oli matalammalla tasolla koulutustasosta riippumatta (23 %). Lisäksi suomalaistaustaisilla korkea-asteen koulutuksen saaneilla naisilla oli pienempi riski (22 %) kuulua pitkäaikaistyöttömyyden ryhmään kuin ulkomaalaistaustaisilla naisilla (36 %). Ulkomaalaistaustaisilla korkea-asteen koulutuksen suorittaneilla naisilla oli myös suurempi todennäköisyys (15 %) kuulua työelämän ulkopuolelle johtavalle polulle kuin vastaavan ryhmän suomalaistaustaisilla naisilla (4 %). Tulos oli samankaltainen keskiasteen koulutuksen suorittaneilla naisilla (ulkomaalaistaustaiset 16 %, suomalaistaustaiset 8 %). Erot ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten välillä olivat tilastollisesti merkitseviä ($p < ,05$) kaikissa muis-

Kuvio 2. Regressiomallin tuloksista johdetut eri ryhmiin kuulumisen todennäköisyydet ulkomaalais- ja suomalaistaustaisilla naisilla koulutusasteen mukaan. Todennäköisyydet on laskettu esimerkkihenkilölle, joka vastaa iältään aineiston keskiarvoa (n. 40 v.) ja asuu Helsinki/Uusimaa-alueella.

Kuvio 3. Regressiomallin tuloksista johdetut eri työllisyysryhmiin kuulumisen todennäköisyydet taustamaan mukaan. Todennäköisyydet on laskettu esimerkkihenkilölle, jolla on korkea-asteen koulutus ja joka vastaa iältään aineiston keskiarvoa (n. 40 v.) ja asuu Helsinki/Uusimaa-alueella. Kuvassa näkyvät erot Suomeen verrattuna ovat pääosin tilastollisesti merkitseviä, poislukien alle 3–5 prosenttiyksikön erot.

sa paitsi hitaan työllistymisen ryhmässä. (Ks. liitetaulukko 2, www.julkari.fi.)

Lopuksi analysoimme eri työllisyyspoluille kuulumisen todennäköisyyttä taustamaan mukaan. Tässä regressiomallissa tarkasteltiin taustamaan päävaikutusta ilman taustamaan ja koulutuksen välistä interaktiota. Nopea työllistymispolku oli tyypillinen erityisesti Suomessa, Länsi-Euroopassa ja muissa länsimaissa syntyneillä, ja harvinaista se oli ryhmään muut (sis. Etelä-Aasia, Vä-

li- ja Etelä-Amerikka) kuuluvilla sekä Afrikka ja Lähi-itä -taustaisilla naisilla. Myös Venäjä ja entinen Neuvostoliitto -ryhmään kuuluvat naiset olivat harvoin nopean työllistymisen polulla. He olivat muita useammin pitkittyneen työttömyyden polulla. Siirtymä työttömyydestä työelämän ulkopuolelle oli tyypillistä erityisesti Afrikka ja Lähi-itä -taustaisille sekä ryhmään muut kuuluville naisille. (Kuvio 3, ks. myös liitetaulukko 3.)

Pohdinta

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin kansallisesti edustavan rekisteriaineiston pohjalta työttömänä olleiden koulutettujen ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten naisten työllisyyspolkuja vuosina 2014–2019. Tutkimuksessa identifioitiin kuusi erilaista työllisyyspolkua ja selvitettiin, eroavatko näihin eri ryhmiin kuuluvien naisten polut toisistaan sekä miten keski- tai korkea-asteen koulutuksen käyneet ja eri taustaiset naiset sijoittuivat erilaisille poluille.

Alun perin työttömänä olleiden koulutettujen naisten työllisyyspolut muotoutuivat seuranta-aikana hyvin erilaisiksi: työttömyydestä saatettiin siirtyä suoraan tai opintojen kautta työelämään, toisinaan työttömyys tai muu työelämän ulkopuolella oleminen pitkittyivät. Kuitenkin ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyyspolut kulkivat usein eri reittiä kuin muiden naisten: Suomalaistaustaiset naiset siirtyivät yleensä nopeasti työttömyydestä työelämään, muualta tulleiden naisten työllisyyspolulla oli tavallisempaa, että työttömyys pitkittyi tai siirryttiin työttömyydestä työelämän ulkopuolelle. Työelämän ulkopuolella olevaan luokkaan sisältyivät perhevapaa, toimeentulotuen varassa oleminen ja muu rekisterin ulkopuolella oleminen, esimerkiksi maastamuutto.

Työllisyyspolkujen eriytyminen voi kertoa ulkomaalaistaustaisten naisten vaikeudesta löytää paikkansa työelämästä, mutta myös erilaisesta tavasta hoitaa eri elämäntilanteiden velvoitteita. Ulkomaalaistaustaisten naisten keskuudessa esimerkiksi perhevapaalla olevien tai kotiäitien osuus on Suomessa suurempi kuin muun väestön naisilla (Martelin ym. 2019; Kuitto ym. 2019; Tervola 2015). On myös todettu, että työnhakuaktiivisuus vähenee lapsiluvun kasvaessa (Sutela 2016) ja että ulkomaalaistaustaisilla naisilla on lapsia tavallisemmin kuin muun väestön naisilla – vaikkakin lapsiluku vaihtelee huomattavasti taustamaan mukaan (Jokela ym. 2019). On esitetty, että pienten lasten äitien siirtymistä työelämään heikentää muun muassa heidän alhainen koulutustasonsa (Larja & Sutela 2015). Aineistossamme kaikilla naisilla oli vähintään keski-asteen koulutus, mutta myös näillä koulutetuilla, jopa korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla ulkomaalaistaustaisilla naisilla polku työttömyydestä työelämään ulkopuolelle oli selvästi tyypillisempi kuin suomalaistaustaisilla vastaavan koulutustason naisilla. Ulkomaalaistaustaisilla naisilla suomen tai ruotsin kielen taito voi jää-

dä pitkittyneen lasten kotihoidon vuoksi heikoksi ja sosiaaliset suhteet vähäisiksi, mitkä molemmat vaikeuttavat työelämään siirtymistä.

Usein koulutus nähdään työllistymisen avaimena. Aikaisemmat kansalliset tutkimukset ovat osoittaneet, että työllisyysaste on matalammalla tasolla perusasteen tai sitä vähemmän koulutusta suorittaneilla kuin keski- tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla naisilla (Larja & Sutela 2015). Tässä tutkimuksessa fokusoiduttiin keski- tai korkea-asteen koulutuksen saaneisiin naisiin, joilla työllisyys on lähtökohtaisesti korkeammalla tasolla kuin muilla naisilla. Kuitenkin myös näissä ryhmissä on havaittu, että ulkomaalaistausten naisten työllisyys jää suomalaistaustaisia naisia alhaisemmalle tasolle (Larja & Sutela 2015). Tässä tutkimuksessa korkeakoulututkinto ei lisännyt muualta tulleiden naisten todennäköisyyttä kuulua nopean työllistymisen ryhmään.

Tutkimuksessamme eritaustaiset koulutetut naiset sijoittuivat eri tavoin erilaisille työllisyyspoluille. Nopealla työllistymispolulla olivat useimmin Länsi-Euroopassa ja muissa länsimaissa syntyneet, kun taas Afrikka ja Lähi-itä -taustaiset naiset sijoittuivat useimmiten pitkittyneen työttömyyden tai työelämän ulkopuolelle vievälle polulle. Myös aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että työllistymisvaikeudet koskevat usein juuri näitä ryhmiä (Larja & Sutela 2015; Busk & Jauhainen 2022).

Kuitenkin suurin todennäköisyys jäädä pitkittyneen työttömyyden polulle oli venäjä tai entinen Neuvostoliitto -taustaisilla naisilla. Usein työelämään kiinnittymistä tarkastellaan työllisyyden kautta tai vaihtoehtoisesti työttömyysaste laskeaan työvoimaan kuuluvien pohjalta, jolloin erityisesti Afrikka ja Lähi-itä -taustaisten naisten heikko työllisyystilanne korostuu. Jatkossa tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota myös venäläistaustaisten koulutettujen naisten tilanteeseen ja selvittää, miksi heidän kohdallaan työttömyys pitkittyi. Tämä ryhmä on työelämäasemaltaan polarisoitunut: työllisyys on kohtuullisella tasolla, mutta toisaalta pitkittynyt työttömyys on yleistä.

Tiettyjen taustamaaryhmien parempaa työllistymistä voi selittää osaltaan se, että näiden ryhmien edustajat ovat muuttaneet keskimääräistä useammin työn takia Suomeen ja heillä on enemmän työllistymisresursseja (esim. verkostot, kielitaito) kuin esimerkiksi pakolaisina maahan tulleet. Suomessa toteutetuissa rekrytointia koskeneissa kenttätutkimuksissa on myös saatu viitteitä työ-

markkinoiden etnisestä hierarkiasta (Ahmad 2019), joka osaltaan selittää eri ryhmiin kuuluvien ulkomaalaistaustaisen naisten erilaisia työllisyyspolkuja.

Tuloksettomasta työnhausta ja mahdollisesta syrjinnästä kertoo tuloksemme siitä, että moni koulutettu ulkomaalaistaustainen nainen on sijoittunut pitkittyneen työttömyyden polulle. Myös aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että pitkä, vähintään kaksi vuotta kestänyt työttömyys on selvästi yleisempää muualta tulleilla kuin suomalaistaustaisella väestöllä (Nieminen 2015). Työelämässä vallitsevasta syrjinnästä kertoo myös se, että vuonna 2019 toteutetussa tutkimuksessa noin viidennes ulkomaalaistaustaisista palkan-saajista oli kokenut eriarvoista kohtelua tai syrjintää työpaikallaan (Martelin ym. 2019; ks. Väänänen ym. 2015).

Tutkimuksen arviointia

Ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyyttä on Suomessa tarkasteltu tilastollisesti ja tuotettu kuvailevia trenditietoja työllisyysasteen kehityksestä ja muutoksista eri ryhmillä (esim. Larja 2019; Larja & Sutela 2015). Tämä tutkimus pohjautui yksilötasoiseen pitkittäisseurantaan, mikä mahdollisti yksilötason tietoihin pohjaavien aikariippuvien työllisyyspolkujen identifioinnin. Lisäksi kattava väestöaineisto mahdollisti asuinalueen ja iän vakioinnin regressiomalleissa, mikä osoitikin taustatekijöiden huomioimisen tärkeyden, kun tarkastellaan ulkomaalaistaustaisten tilannetta työelämässä. Vakiointi hävitti suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten väliset erot eläkkeelle siirtymisen polun suhteen ja toisaalta toi esiin erot hitaan työllistymisen polulle sijoittumisessa. Esimerkiksi hitaan työllistymisen polulla olevien osuus oli prosentuaalisesti samalla tasolla ulkomaalais- ja suomalaistaustaisilla naisilla, mutta regressiomalli osoitti, että ulkomaalaistaustaisilla naisilla oli suurempi riski sijoittua tälle polulle, kun ikä ja asuinalue oli huomioitu. Vakioinnin kautta pystytään näin huomioimaan muun muassa se, että ulkomaalaistaustainen väestö sijoittuu vahvasti pääkaupunkiseudulle, jossa työllisyystilanne on muuta Suomea parempi.

Tutkimuksen aineisto rajattiin lähtötilanteessa työttömänä olleisiin koulutettuihin naisiin. Tämän rajauksen myötä aineistosta jäivät pois ne koulutetut naiset, joiden asema on jo lähtökohtaisesti ollut hyvä työmarkkinoilla. Erityises-

ti suomalaistaustaisten naisten osalta mukaan on oletettavasti tullut valikoituneempi osa koulutetuista naisista kuin ulkomaalaistaustaisilla naisilla. Suomalaistaustaisten naisten työelämään kiinnittyminen voi siis tutkimuksessamme näyttää todellisuutta heikommalta, koska lähtötilassa työttömyyden taustalla on saattanut olla työttömyyttä vahvistavia tekijöitä (esim. osaamispuutteet). On myös huomattava, että aineistossa mukana olevat naiset ovat olleet lähtötilanteessa työttömänä eri pituisia aikoja, mikä on saattanut vahvistaa suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyyspolkujen eroja. Esimerkiksi ulkomaalaistaustaisilla naisilla pitkäaikaistyöttömyys lähtötilanteessa on yleisempää, mikä on todennäköisesti lisännyt heidän osuuttaan ei-työllisyyteen johtavilla poluilla.

Käyttämäämme rekisteriaineistoon sisältyi joitakin rajoitteita. Ulkomaalaistaustaisen väestön koulutustasoa koskevat tiedot ovat suomalaisissa rekistereissä puutteellisesti. Pääosin tutkintorekisterissä ovat ainoastaan Suomessa suoritettut tutkinnot, joten ulkomaalaistaustaisella väestöllä rekisterissä on paljon puuttuvia tietoja (Sutela & Larja 2015). Henkilöt, joilta puuttuu koulutustieto, eivät ole suorittaneet Suomessa peruskoulun jälkeistä tutkintoa tai muualla suoritettua tutkintoa ei ole rinnastettu ja viety rekisteriin. Tutkintorekisteri antaa siis huonomman kuvan ulkomaalaistaustaisen väestön koulutuksesta kuin mitä se todellisuudessa on (Mannila ym. 2010). Kun on verrattu ulkomaalaistaustaisten henkilöiden kyselyyn pohjavia koulutustietoja tutkintorekisteriin, on havaittu, että tiedot olivat yhteneviä 66 prosentin osalta (Larja 2019b). Aineistossamme koulutustieto puuttui 46 prosentilta ulkomaalaistaustaisista naisista, koko aineistossa tieto puuttui 19 prosentilta. Koska on todennäköistä, että Suomessa suoritettu tutkinto tunnustetaan laajemmin työmarkkinoilla, on oletettavaa, että ulkomailla suoritettujen tutkintojen huomiointi olisi lisännyt ei-työllisyyteen johtavien polkujen osuutta ulkomaalaistaustaisten naisten joukossa.

Ulkomaalaistaustaisilla naisilla korostui identifioimamme polku työttömyydestä työelämän ulkopuolelle. Tähän luokkaan sisältyvät perhevapaa, toimeentulotuen varassa oleminen ja muu täysin rekisterin ulkopuolella oleminen. Tutkimuksessa ei ollut käytettävissä tietoa mainitun luokan erilaisten sisältöjen osuuksista, esimerkiksi perhevapaasta tai maastamuutosta eikä perhetekijöistä kuten lapsista tai hoidettavista omaisista. Aikaisem-

man tutkimuksen pohjalta voidaan kuitenkin tehdä karkeita arvioita.

Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi (UTH) -tutkimuksen (Nieminen 2015) mukaan vuonna 2014 ei-työllisen ulkomaalaistaustaisen väestön suurimmat luokat olivat työttömyys (44 %) ja opiskelu (25 %), jotka on tutkimuksemme pystytty erittelemään (eritelty myös eläkkeellä olevat). Näiden jälkeen selvästi suurin luokka UTH-tutkimuksessa oli ”hoitaa lapsia/omaisia” (16 %), mikä on noin kaksi kolmasosaa työttömyyden, opiskelun ja vanhuuseläkkeen ulkopuolelle jäävistä luokista. Jos lisäksi oletetaan, että lasten/omaisten hoito on suurelta osin naisten vastuulla, kuten muut tilastot osoittavat, voitaneen arvioida, että valtaosa identifioimastamme polusta työttömyydestä työelämän ulkopuolelle koskee nimenomaan perhevapaita ja muita hoivavaroja. Pienempiä luokkia UTH-tutkimuksen tässä ryhmässä olivat työkyvyttömyys / sairaus ja muu.

Tutkimuksessa tarkasteltu pääasiallisen toiminnan tieto pohjautui Väestörekisterikeskuksen väestötietoihin pohjaavaan työssäkäyntitilastoon, joissa on havaittu ylipeittoa: rekisterissä on maasta pois muuttaneita henkilöitä, jotka eivät ole tehneet muuttoilmoitusta, jolloin nämä henkilöt näkyvät rekisterissä maassa asuvina ei-työllisinä. Ylipaitto vaikuttaa siihen, että ulkomaalaistaustaisten työllisten osuus on rekisteritietojen perusteella matalammalla tasolla kuin niissä tutkimuksissa, joissa otoksesta voidaan poistaa maasta muuttaneet henkilöt. Ylipaittoa on arvioitu olevan noin yhdeksän prosenttia. (Pasila & Sutela 2019.) Aluevakioinnissa puolestaan otettiin huomioon lähtötason asuinalue, joka osalla tutkittavista (9 %) muuttui seurannan aikana.

Lopuksi

Viime vuosina hyvinvointivaltiota koskevassa keskustelussa ja kotouttamistyössä on korostunut aktiivinen kansalainen ja toimeentulon hankkiminen työtä tekemällä eli työkansalaisuus (Julkunen 2017; Turtiainen ym. 2018). Työvoimahallinnon aktiivinen työmarkkinapolitiikka ja siihen sisältyvät kotouttamistoimet ovatkin tulleet keskeisiksi foorumeiksi, joissa tuetaan muualta tulleiden työllistymistä (Kiviholma & Karhunen 2022). Työmarkkinoiden ulkopuolella olevien, esimerkiksi perhevapaalla olevien vanhempien kotoutuminen on ollut pitkälti kuntien vastuulla (Turtiainen ym. 2018).

Jos kotoutuminen ymmärretään prosessiksi, jossa muualta tullut löytää oman paikkansa yhteiskunnassa (Saukkonen 2013), onko käsitys työkansalaisuudesta liian ahdas tavoite kaikille ulkomaalaistaustaisille naisille? Tulisiko kotoutumista sen sijaan tarkastella laajemmin elämän eri osa-alueiden näkökulmasta? Kati Turtiainen kollegoineen (2018) esittää, että nykyinen kotouttamisjärjestelmä ei tavoita esimerkiksi pitkällä perhevapaalla olevia vanhempia, heidän hoivatyötään ei tunnusteta aktiivisen kansalaisen teoksi eikä heidän toimintamahdollisuuksiaan tueta riittävästi. Onkin syytä pohtia, miten voidaan paremmin esimerkiksi tukea kotona olevien, hoivavastuussa olevien naisten suomen kielen taidon kehittymistä ja etsiä keinoja, miten he pääsisivät sujuvammin työllistymistä tukevien kielikoulutusten piiriin ja voisivat laajentaa verkostojaan (vrt. Busk & Jauhiainen 2022). Naisten kotoutumisen ja kielitaidon kehittymisen tukeminen vahvistavat naisten toimintamahdollisuuksia työelämässä, mutta ne lisäävät myös naisten mahdollisuuksia ymmärtää paremmin omien lastensa elämäpiiriä ja tukea heidän koulunkäyntiään ja elämäntilanteen laajemminkin.

Naisten alhaista työllisyysastetta on selitetty usein sukupuolen mukaan eriytyneillä työmarkkinoilla, missä naiset tyypillisesti työskentelevät töissä, joissa kielitaidon merkitys korostuu (Larja 2019a). Heikko kielitaito voi vaikeuttaa työllistymistä, mutta lisäksi se voi estää siirtymisen vaativampiin, omaa koulutusta vastaaviin tehtäviin (esim. Martelin ym. 2019; Toivanen & Väänänen 2018). Suomen kielen oppiminen onkin yksi tärkeä vakaata työllisyyspolkua tukeva osaamisen kehittämisen osa-alue. Suomen kieltä voi oppia niin kielikoulutuksissa kuin epämuodollisissa kohtaamisissa ja keskusteluissa.

Myös työnantajien olisi hyvä pohtia työssä tarvittavan kielitaidon tasoa. Kuinka hyvää suomen kielen taitoa tehtävän hoitaminen todellisuudessa vaatii? Työpaikoilla kieleen ja kielitaitoon liittyviä esteitä voi lähteä purkamaan esimerkiksi ottamalla kielitietoisen työskentelyn periaatteita käyttöön, jolloin työpaikan toimintatapoja tarkastellaan kielen näkökulmasta ja pyritään poistamaan kieleen liittyviä osallistumisen esteitä (Rask ym. 2021). Muutenkin työpaikoilla olisi tärkeä tarkastella kriittisesti omia ennakkoluuloja ja syrjiviä käytäntöjä sekä avata laajemmin ovia osaaville Suomeen muuttaneille naisille.

Saapunut 27.6.2022
Hyväksytty 9.12.2022

KIRJALLISUUS

- Ahmad, Akhlaq (2019) When the Name Matters: An Experimental Investigation of Ethnic Discrimination in the Finnish Labor Market. *Sociological Inquiry* 90 (3), 468–496. <https://doi.org/10.1111/soin.12276>
- Airila, Auli & Väänänen, Ari & Toivanen, Minna & Koskinen, Aki & Skogberg, Natalia & Castaneda, Anu (2020) Are Self-rated Health, Native Finnish Friends and Having Children under School Age Associated with Employment? Kurdish and Somali migrants in Finland. *Finnish Yearbook of Population Research* 55, 25–44. <https://doi.org/10.23979/fypr.95472>
- Behtoui, Alireza & Olsson, Erik (2014) The performance of early age migrants in education and the labour market: a comparison of Bosnian Herzegovinians, Chileans and Somalis in Sweden. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 40 (5), 778–795. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2013.836958>
- Bosqui, Tania & Väänänen, Ari & Koskinen, Aki & Buscariolli, André & O'Reilly, Dermot & Airila, Auli & Toivanen, Minna & Kouvonon, Anne (2019) Antipsychotic medication use among working age first-generation migrants resident in Finland: An Administrative Data Linkage Study. *Scandinavian Journal of Public Health* 48 (1), 64–71.
- Busk, Henna & Jauhiainen, Signe (2022) The careers of immigrants in Finland: Empirical evidence for genders and year of immigration. *Journal of International Migration and Integration*. <https://doi.org/10.1007/s12134-021-00924-z>
- Chiswick, Barry R. & Lee, Yew Liang & Miller, Paul W. (2005) A longitudinal analysis of immigrant occupational mobility: A test of immigrant assimilation hypothesis. *International Migration Review* 39 (2), 332–353. <https://www.jstor.org/stable/27645500>
- Degni, Filio & Pöntinen, Seppo & Mölsä, Mulki (2006) Somali parents' experiences of bringing up children in Finland: Exploring social-cultural change within migrant households. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research* 7 (3), Art. 8. <https://doi.org/10.17169/fqs-7.3.139>
- Engebretsen, Ada Ingrid (2007) Kinship, gender and adaptation processes in exile: The case of Tamil and Somali families in Norway. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 33 (5), 727–746. <https://doi.org/10.1080/13691830701359173>
- Grenier, Gilles & Xue Li (2011) Canadian immigrants' access to a first job in their intended occupation. *International Migration & Integration* 12 (3), 275–303. <https://doi.org/10.1007/s12134-010-0159-z>
- Healey, Ruth L. (2014) Gratitude and hospitality: Tamil refugee employment in London and the conditional nature of integration. *Environment and Planning* 46 (3), 614–628. <https://doi.org/10.1068/a4655>
- Jokela, Satu & Martelin, Tuija & Kuusio, Hannamaria (2019) Perhe ja kotitalous. Teoksessa Hannamaria Kuusio & Anna Seppänen & Satu Jokela & Laura Somersalo & Eero Lilja (toim.) *Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa*. FinMonik-tutkimus 2018–2019. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 34–40.
- Julkunen, Raija (2017) Muuttuvat hyvinvointivaltiot. Eurooppalaiset hyvinvointivaltiot reformoitavina. Jyväskylä: SoPhi.
- Kaufman, Leonard & Rousseeuw, Peter J. (2005) Partitioning around medoids (Program PAM). Finding groups in data: An introduction to cluster analysis. NJ: John Wiley & Sons.
- Kausto, Johanna & Gluschko, Kia & Turunen, Jarno & Selinheimo, Sanna & Peutere, Laura & Väänänen, Ari (2022) Psychotherapy and change in mental health-related work disability: a prospective Finnish population-level register-based study with a quasi-experimental design. *Journal of Epidemiology and Community Health* 76 (11), 925–930.
- Kiviholma, Sanni & Karhunen, Hannu (2022) Systematic review of active labor market policies' effects on immigrants' employment. Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 27. Helsinki: Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland.
- Kogan, Irena (2007) A study of immigrants' employment careers in West Germany using the sequence analysis technique. *Social Science Research* 36 (2), 491–511.
- Kogan, Irena & Weissmann, Markus (2013) Immigrants' initial steps in Germany and their later economic success. *Advances in Life Course Research* 18 (3), 185–198. <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2013.04.002>
- Kuitto, Kati & Salonen, Janne & Helmdag, Jan (2019) Perhevapaat työurarinäkökulmasta? Trajektorianalyysi nuorten aikuisten työurapoluista. *Yhteiskuntapolitiikka* 84 (2), 197–205.
- Larja, Liisa (2019a) Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella. Teoksessa Villiina Kazi & Anne Alitolppa-Niitamo & Antti Kaihovaara (toim.) *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019*. Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Larja, Liisa (2019b) Koulutus ja kielitaito. Teoksessa Hannamaria Kuusio & Anna Seppänen & Satu Jokela & Laura Somersalo & Eero Lilja (toim.) *Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa*. FinMonik-tutkimus 2018–2019. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 41–48.
- Larja, Liisa & Sutela, Hanna (2015) Työllisyys. Teoksessa Tarja Nieminen & Hanna Sutela & Ulla Hannula (toim.) *Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014*. Helsinki: Tilastokeskus, 71–82.
- Loukkola, Anna (2020) Kuinka moni Suomessa tutkinnon suorittanut ulkomaalaistaustainen jää tänne töihin? Tieto & trendit, Artikkelit 20.5.2020.
- Manhica, Hélio & Öst, John & Rostila, Mikael (2015) Dynamics of unemployment duration among African migrants in Sweden: The contribution of specific country of birth and gender on employment success. *Nordic Journal of Migration Research* 5 (4), 194–206. <http://doi.org/10.1515/njmr-2015-0024>

- Mannila, Simo & Messing, Vera & van den Broek, Hans-Peter & Vidra, Zsuzsanna (2010) Immigrants and ethnic minorities. European country cases and debates. Report 41. Helsinki: National Institute for Health and Welfare.
- Martelin, Tuija & Nieminen, Tarja & Väänänen, Ari & Toivanen, Minna (2019) Työ ja työllistymisen esteet. Teoksessa Hannamaria Kuusio & Anna Seppänen & Satu Jokela & Laura Somersalo & Eero Lilja (toim.) Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus 2018–2019. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinnin laitos, 49–60.
- Mathies, Charles & Karhunen, Hannu (2021) Do they stay or go? Analysis of international students in Finland. *Globalisation, Societies and Education* 19 (3), 298–310. <https://doi.org/10.1080/14767724.2020.1816926>
- Nieminen, Tarja (2015) Työttömyys ja työvoiman ulkopuolella olevat. Teoksessa Tarja Nieminen & Hanna Sutela & Ulla Hannula (toim.) Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Helsinki: Tilastokeskus, 121–133.
- Olofsson, Jenny & Malmberg, Gunnar (2011) When will the Russians come? On post-soviet immigration and integration in Sweden. *International Migration* 49 (4), 94–117. DOI:10.1111/j.1468-2435.2009.00600.x
- Pasila, Aura & Sutela, Hanna (2019) Ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste eroaa rekisteri- ja haastattelupohjaisissa tilastoissa. Tieto & Trendit, Blogit.
- Raab, Marcel & Struffolino, Emanuela (2022) Sequence analysis. *Quantitative Applications in the Social Sciences* 190. Sage Publishing.
- Rask, Shadia & Teräsaho, Mia & Nykänen, Sanna (2021) Kielitieteinen asiantuntijatyö ja sukupuolittietoinen viestintä keinoina edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta työelämässä. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* 12 (2). <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ijyu-202103302217>
- Saukkonen, Pasi (2013) Erilaisuuksien Suomi: Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot: Gaudeamus: Helsinki.
- Sutela, Hanna (2015) Ulkomaalaistaustaiset työelämässä. Teoksessa Tarja Nieminen & Hanna Sutela & Ulla Hannula (toim.) Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Helsinki: Tilastokeskus, 83–109.
- Sutela, Hanna (2016) Lähi-idästä ja Afrikasta kotoisin olevien naisten kotoutumiseen kiinnitettävä huomiota. *Tieto & Trendit – Talous- ja hyvinvointikatsaus* 2/2016.
- Sutela, Hanna & Larja, Liisa (2015) Koulutusrakenne. Teoksessa Tarja Nieminen & Hanna Sutela & Ulla Hannula (toim.) Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Helsinki: Tilastokeskus, 29–41.
- Taloyan, Marina & Johansson, Sven-Erik & Sundqvist, Jan & Koctürk, Tahire O. & Johansson, Leena Maria (2008) Psychological distress among Kurdish immigrants in Sweden. *Scandinavian Journal of Public Health* 36 (2), 190–196. <https://www.jstor.org/stable/45149948>
- Tervola, Jussi (2015) Maahanmuuttajien kotihoidon tuen käyttö 2000-luvulla. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (2), 121–33.
- Tilastokeskus (2022) Ulkomaalaistaustaiset. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset.html> [viitattu: 9.12.2022]
- Tilastokeskus (2019) Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkójulkaisu]. ISSN=1797-5379. Vuosikatsaus 2019. http://www.stat.fi/til/vaerak/2019/02/vaerak_2019_02_2020-05-29_tie_001_fi.html [viitattu: 9.12.2022]
- Toivanen, Minna & Väänänen, Ari (2018) Pohdinta – työpaikkaosaaminen ja moninainen työelämä. Teoksessa Minna Toivanen & Ari Väänänen & Anna-Leena Kurki & Barbara Bergbom & Auli Airila (toim.) Moni osaa! Työpaikkaosaaminen monikulttuurisilla työpaikoilla. Helsinki: Työterveyslaitos, 163–174.
- Toivanen, Minna & Väänänen, Ari & Bergbom, Barbara & Hirvonen Maria (2017) Ulkomaalaistaustaiset palkansaajat kokevat ansiotyön tärkeämmäksi kuin suomalaistaustaiset. *Tieto & Trendit -talous- ja hyvinvointikatsaus* 2, 72–77.
- Turtiainen, Kati & Kokkonen, Tuomo & Viitasalo, Katri (2018) Aktiivisen kansalaisuuden mahdollisuudet kotouttamistyön ulkoisten ehtojen ja maahanmuuttajien ristipaineissa. *Janus* 26, (4) 343–360. <https://doi.org/10.30668/janus.76453>
- Wall, Karin & José, São José (2004) Managing work and care: A difficult challenge for immigrant families. *Social Policy & Administration*, 38 (6), 591–621. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9515.2004.00409.x>
- Väänänen, Ari & Toivanen, Minna & Koskinen, Aki (2015) Osana työyhteisöä. Teoksessa Tarja Nieminen & Hanna Sutela & Ulla Hannula (toim.) Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Helsinki: Tilastokeskus, 111–120.

ENGLISH SUMMARY

Minna Toivanen & Kia Gluschkoff & Barbara Bergbom & Ari Väänänen: Employment paths of unemployed educated women with foreign or Finnish backgrounds (Koulutettujen työttömien ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten naisten työllisyyspolut)

In Finland, access to employment seems to be more challenging for educated women with a foreign background than for women with a Finnish background. Using nationally representative register data, we examined the employment paths of educated women with foreign and Finnish backgrounds who were unemployed at baseline in 2013 (N= 30,407) until 2019. Employment paths were analysed on the basis of changes in main activity, using sequence and cluster analyses. The links between country of origin and the different employment paths were studied using multinomial regression analysis.

The study identified six different employment paths: rapid employment, long-term unemployment, slow employment, transition to retirement, transition out of work life, and work via studies. Educated women with a Finnish background usually transitioned

quickly from unemployment to work life. Compared to women with a Finnish background, the path of women with a foreign background more commonly involved prolonged unemployment or led from unemployment to being outside work life. For women with a Finnish background, higher education increased the likelihood of following the path to rapid employment. For women with a foreign background, the corresponding likelihood was lower regardless of level of education. Those born in Western Europe and other Western countries most often followed the rapid path to employment. Women with African and Middle-Eastern backgrounds were most often on the path of prolonged unemployment or the path leading outside work life. However, most likely to find themselves on the path of prolonged unemployment were women with Russian/former Soviet Union backgrounds. We need new means, targeted at different groups, to promote the employment of women with a foreign background who have care responsibilities or who are on the path to prolonged unemployment.

Keywords: person with a foreign background, immigrants, employment, access to employment.

KIRJOITTAJAT

Toivanen, Minna, KM, vanhempi asiantuntija, Työterveyslaitos (minna.toivanen[at]ttl.fi)

Gluschkoff, Kia, dos., PsT, erityisasiantuntija, Työterveyslaitos (kia.gluschkoff[at]ttl.fi)

Bergbom, Barbara, PsT, johtava asiantuntija, Työterveyslaitos (barbara.bergbom[at]ttl.fi)

Väänänen, Ari, dos., YTT, tutkimusprofessori, Työterveyslaitos (ari.vaananen[at]ttl.fi)